GARILLA
7
Igandea
Bilbao, 1935

Euzkadi

ARPIDE-SANEURRIJA
Bilbao'kua ... ... 9,00 irko. iru ilez
Bilbao'atazkua.. 11,25 " "
Idazki-itunmena 62,00 " urtez
Atzarrijetakuak 112,50 " "

Beldayen itunduba

XXIII urtia || Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17,1.º || 234 Idazkutxa || 17.810 Urrutizkiña || 7.030 zenbakija

Egunekua

"San Permiñek"

Solo-arorik ezpa-dago, "San Permiñetan" Planpona'ra juango gara —esan oi -eben gure gastaroko zaŕak.

Emengo soluetan ondiño garijak eldu barik egongo dirala uste dogu, Nabaŕa -aldekuetan oriŕuten asiŕa egongo dira, baña. Beraz solo-aro aundirik eztogu ixango. Ori ŕa gusti be, baña, aurtenguagaŕik, "San Permiñetan Planplona'ra" juan barik geratu biaŕko gara.

Ez Pirmin Deuna'ren jayak atsegin etxakuzalako, igandero Iruña'ra osteraka ez ibiltiaŕen baño.

Ondiño aste bat baño ezta, ba, "euzko -baseŕitaŕ atuak" Iruña'n ixan gintzala. ¿Zenbat lez? Jakin ez, ba. Batzuben eretxiz, asko. Beste batzuben eretxız, gıtx! gitxi.

Eretxijak-eretxi, baña ixan gintzazanak, an ixan gintzazan: ¡ixan gintzazan gustijak, baña, ez bat geyago, ez bat gitxijago!

¿San Permiñetako beste eztirala eldu?

卐 卐 卐

"San Permiñetan, Planpona'ra" notin askotxu eldu oi-dira.

Orain saspi urte-inguru, neu be an ixan nitzan.

Ez ango jayak ikusteko ustez elduta, beste zeregin batzuk eruanda baño.

Dana dala, baña, an ixan nitzan, eta jayak amaŕu ziranaŕte, antxe egon be.

Orduraŕte, iñoz be enitzan ixan-eta, enekijan jai-baŕirik, ezta zelako oŕurak ebezan be.

Zezenetarako-ta gaŕ aundija erakusten ebela, oŕatiño, arin uaŕtu neban. Zezen -jolasak-eta, niri, zirkiñik be ezeusten eragin. Zezen-jolasak iñoz be etxataz atsegin ixan. Abeŕtzaletu nintzanezkeroz, baŕiz, gitxijago.

Ni "Planpona"n aurkiŕu nintzan urtian, ain zuzen be, zezen-enparantza baŕijaren askundia ixan zan.

Eta askunde a zala-ta, "toriadorerik" entzutetsubenak eruan ebezan: "Belmonte" ta abaŕ.

Zezen-jolasa asi baño lentxubago, beste zeregiñik be eneban-eta, zezen-jolastoki ingururantz egin nitzan.

Ez zezen-leku aren deŕuten eustalako, bertarantz joian "jentemodubari" begiratutiaŕen baño.

Logroño-aldetik-eta, "trenkadak", bultzikadak eldu ziran. Aragon-aldetik-eta be, bai, baŕa gaztelaŕen usaña bakaŕik ekaŕen beste lekuren batzubetatik be.

Batek be ezeusten begirik bete, ezta gogorik poztu be.

Atzeŕi-usaña baño besterik ageŕtuten ezeben notintza-taŕte areŕatik, aldendu -egin nintzan, eta abere-zeya egiŕen zan lekura juan.

¡Auxe bai, zala, leku edeŕa! Bertan ikusi ixan nebazan baño abel-goŕi ta mandako edeŕaguak ikustia, oŕatiño, elitzake eŕez ixango.

Notiñak be, an, beste era batekuak ikusi nebazan: euzkeraz paŕa-paŕa iñarduten ziranak.

Abere-zei, a, aundija zanaŕen, osuan aratu neban, eta ondo begiratu.

Bizkai - Gipuzkoa'ko euzkeldunak be ikusi nebazan. Euzko-sendija antxe idoro neban.

Zezen - jolastegi-inguruban ez, ostera: an gaztelaŕ-sundia baño eneban aŕtu "Planpona"ko karlataŕ zaŕ-gastiei atsegin yakezan gaztelaŕ sendijak baño ez...

卐 卐 卐

Gaba eldu zan. Eta gabak, gabeko jolasak ekaŕi ebazan.

Gabeko amaŕak inguruban asiŕa auŕera, "Kastillo-enparantzea" edo "Plaza de Castillo" esaten yakana, notiñez bete be zala ikusten zan.

"Fuegos artificiales" edo guzuŕ-subak egin ebezan. Guzuŕezkuak ixatekotan, begiko ixan yatazan. Orain "gaste-ixenak" aŕtuta, "Planpona"ko karlataŕ zaŕak idazten dabezan guzuŕak baño begikuago.

Bape begiko ixan etxatazanak, baña, beste gauza batzuk ixan ziran: baseŕitaŕ jantziŕa ardauz beteriko zatuak sorbaldetatik dingilizka ebezela ibili ziran guzuŕezko baseŕitaŕ gangaŕak, baseŕitaŕen ixen ona ta janzkera ta ixakeragañoko gustija baztaŕen iŕigaŕi ageŕtuten ibili ziran "señorito" lotsa bakuak.

¿Nortzuk ixan ziran? Enebazan ezagutu. Onenian, gauŕ, Nabaŕa'ko karlataŕ gastien ixenaz gangaŕkerijak - gangaŕkeri idazten diñarduben karlataŕ zaŕak ixango ziran... Euzko-abeŕtzalioi "baseŕiŕaŕak" deŕubaz, iraindu gura gaŕubezanak.

Onein idazkijetan irakuŕten diran guzuŕak etxataz atsegin, etxataz begiko, ezta Pirmin Deuna'ren jayetan baseŕitaŕ jantziŕa ordikerija ta gangaŕkerija baño erakusten ezeben lotsa bako "señoriŕuen" guzuŕezko baseŕitaŕtutia be.

"Planpona'ko San Permiñetako" jayetatik gomutagaŕitzat aŕtu ixan nebana, auxe da, irakuŕle: Gixaŕterik osuena, txalogaŕijena ta zentzunekuena, Iruña'ko abere-zeyan idoro nebala: euzko-baseŕiŕaŕak batzen diran lekuban.

Ezeskaŕijena, lotsabakuena ta ordijena, ostera, "señoriŕuak" jolastuten diran lekubetan, euzkotaŕen usañik txikijenik aŕtzen etzan lekubetan.

¿Au olan eztala? ¿Egija beste bat dala? Egi ori "Planpona'ko karlataŕ zaŕ -gastiak esateko lagako dogu...

Biŕaŕtian, zuk irakuŕle, idatzi dautzudan au egitzat aŕtu.

Kistar-Ikasbide-Eguna

Igazi dan igandian, "Euzkadi-Eguna" ixan zan. Gauŕ, ostera, "Kistaŕ-Ikasbide -Eguna" da.

Igazi dan igandian, Iruña'ra juan gintzazan Euzkadi-Eguna antxe ospatu zalako.

Gauŕ, baña, Zoŕnotza'ra juan biaŕ gara, Kistaŕ - Ikasbide-Eguna, be, Zornotza'n ospatuten da-ta.

Kistaŕ-IkasbideEguna'k, bestiagaz, ¿zer ikusirik eztaukala? ¿Ixango eztau, ba? ¡Bai, irakuŕle, ta aundija ixan be!

Kistaŕ ona, euzkotaŕ ona ixango da.

Eta Zornotza'ko Jaungoiko-Zale Bazkuna"k ardurarik aundijenaz irakatsi oi -daun euzkera garbi ta edeŕeko kistaŕ -ikasbidiak, baŕiz, asko be asko onduko dauz.

Bazkun aguŕgaŕi oŕek aspaldiko urtietan darabilan arazu latza baxen gaŕantzi aundiko ori, Euzkadi osuan zabalduta ba lego, euzkotaŕon aŕtian beste gixa-era bat ikusiko litzake, baŕa beste era bateko abeŕtzaletasuna be: senduagua, ziñez; eŕotikuagua, ¡Jeltzaliagua...!

Beraz, gauŕ, abeŕtzale, Zornotza'ra juan biaŕ zara.

Eta Zornotza'n, gauza atsegingaŕi asko ikusiko dozuz, entzungaŕi begikuak entzun.

¿Umetxubai euzkerea entzun gura dautsezubela? Gauŕ Zornotza'ra juan zaŕeze, bai, ta an ikusiko dozubezan neskato -mutikuai, ukondubetatik be euzkerea entzungo dautsazube.

Zornotza'ko "Jaungoiko - Zale Bazkuna'k" Kistaŕ-Ikasbide-Eguna'k bide dirala, euzko-neskato mitikuakin egiŕen daben lana, lugin arduratsubak etxondoko minŕegijaz egiŕen dabena lakoxia da: zugazti aundijak ixango diran landarak geŕtau. Zorijonak, eta jaŕaŕu.

URIBITARTE'TAŔ IBON.

¡¡Gipuzkoarrak Aita Lizardi'ren alde!!

GAUR IGANDIAN, ILA'REN 7'AN ASTEASUN BEREBIZIKO JAYALDIA BERE BIGAŔEN EUNKIAN

Gaur Asteasu izango da euskaldun katolikuaren bildu lekua Aita Lizardi'ren alde egingo diraden jayetan bada aurten bete dira bi eunki da erijotza eman ziotela Ingre'n Txiriguataŕak. Eŕi guztietatik beŕi atsegiñak ditugu guztiak garbiziarekin daudela jai oyetara etortzeko "Omenaldi Eguna'ra" gipuzkoaŕ eŕiak eskeintzen diona bere seme aundi oneri.

Etzan gutxigotarako izanik euskaldunen biotza ain maitalea, jaŕiaz bere alegiña biaŕ dan lekuan, igandean irakuŕiko duan bezela Lizardi'taŕ Julen'en aldeko jaya oyetan egindako deyari ongi erantzunaz, jai aundiyak ospatuaz izanak Lizardi'taŕ Julen'en aintzarako Jaungoikuari eskatzeko lenbailen jazo dezan aldarietako maletara martiri aundi au.

Jayen egitaraua:

Ila'ren 7'an: "Omenaldi Eguna".

Goizeko seyetan ta zortzietan Jaunartse aundijak egiñaz elkarte edo kongregazijo guztijak.

Amaŕetan: Jaupa nagusi lekaime bat bertan emanaz R. R. Aita Artaraz'taŕ Eugenio V. A. de Bac-Hhing, Tonking'go Gotzai jaunak, bertan abestuko da "Angelis" iru abotsetako meza (Baldes) jaunarena. Ofertoyuari Christus vincis eŕijak, tzonintza egingo du Euskal-eŕian ain ezaguna dan Aaita Agiŕek.

Eguardian oturuntza Segurola jaunaren Goiko ostatuan izanaz bere saneuŕia 8 laurleko.

Aŕatsaldian iruretan Besperako Agurtza "Agur Jainkoaren" (P. Donosti).

Txonintza, egingo du Arozena'taŕ Braulio Tolosa'ko Arzipreste jaunak. Ondoren omenaldia eliz auŕeko enparantzan Aita Lizardi martiriaŕ, bertan etz egiñaz jesuita aguŕgaŕi batek.

Bukaera emanaz jai aundi oneri Iñaki deunaren ereseŕkia abestuaz.

Euskal-katolikua soñez biaŕ Asteasu'ra juan biaŕ dezu laguntza eskeinar bai txindiaz ta otoitzaz ia Jaunak lenbailen aldarera jasotzen duan Lizardi'taŕ Julen Aita gure ta euskaldunen naya oŕela beteaz

¡ŔATIZKIÑAK
Otsa eta Aretxaga
Iŕatizkiñak, leungalubak, sutontzijak eta gustiŕariko tximista-gayak saldu ta atonduten dira.
TXIMISTA-EZAŔGINTZEAK
Sonbrereria, 5'gn. Bilbao, 18.881'gn. uŕutizkiña.

Dr. R. Aranburu
AZALEKO SENDAGIŁEA
Egunero 11-1, 4-7.
FUEROS, 5, tercero. — DONOSTIA

Euskeltzaleen Orratza
Lko. BAT
Saltzalientzat
Saneurri bereziak
Legazpi, 10'an. - Urrut. 13.777. - Donostia

Euzko - Gotzaña

Yuŕe'ko seme, Indotxina'ko gotzain dogu Artaraztaŕ Eukeni aguŕgaŕija. Tonkin'eko mixioetan ixan da ogeta amasaspi urte oneitan. Gaste-gaste zala domekaŕen Lekaide-bazkatzako egin zan. Bere ikastaruak amaŕu-ostian mixioetara bialdu eben eta Indotxina'ko mixioetan amaikatxu lan edeŕ egin dauz.

Yuŕeko seme askaŕ onek bere bixitza osua txautu dau kistaŕtasuna zabaldu-nayaz. Benetan maŕagaŕija geuretzat, euzkotaŕen ixena edatu darualako toki gustijetara. Ainbeste urte kanpuan egin-ostian Euzkadi'ratu yaku. Yuŕe bere jayoteŕijan jai ospetsubak eutsezan Kepa Deunaren egunez. Geure izpaŕingi onek, be, poz-pozik aguŕ-egiŕen dautso Gotzain aguŕgaŕijari. Beŕogeta amaŕ mila katolikuren Artzaña da. Egun zorijontsubak igaro dagijazala geure aŕtian Yuŕe'ko seme jaungoikoti onek!

Zirika

¡Oŕeik gaste oŕeik!

Nabaŕa'ko karlataŕen gastedija kontsolau eziñik dago. Egunean iru nota bialtzen dauskubez egunkarijetara. ¿Zer jazoten yaken? Euzko-basaŕiŕaŕai ez ei dautse laidorik egin. "Hordas de casheros" itz ori ouren abotik ez ei-da urten.

¡Zapo alenak! Eskubak jaso ta edozer egiŕeko gertu egozala iñuen ugeŕduak, orain datoŕz olako garbikerijakaz! Irati'ko bultzijai aŕika egin eutsenai epeŕdija garbiŕu begije, arei, euretarikoren batzuk ixango ziran-eta.

Euzkadi-Eguna'k tripetako miñak emon dautsez. Lau katu juango ziralakuan edozer egiŕeko prest egozan. Iru mila baño juan ezpagintzazan, bertan erailgo gindubezan Kisto'ren ixenian. Baña beŕogei milari ezin bururik kendu! Karlataŕok zer diran antziñatik dakigu. Bekatxak ixenik ba'leuka, "karlataŕa" dei-egingo geunskijo.

卐 卐 卐

Bilbao'ko "El Pueblo Vasco" laŕi dago. Euzko-aldunak lan geyegi egiŕen dabe ta langiliak, baseŕiŕaŕak eta abaŕ aldun oŕein alde dagoz. Oŕek min-egiŕen dautso izpaŕingi oŕi!

Lotsa-barik itaundu darua: ¿Zer dala -ta aldunok jagi dira baseŕikoen aldez? Eŕegetaŕak gura dabena egin daikie. ¿Baseŕikuak abeŕtzaliak dirala? Jaurti etxetik eta kiŕu. Baña olako ezpiaren kontra jagi diran aldunak, aldun txaŕak dira! Gure "Pueblo"txu burutik dago.

Zumalakarregi

ZUMALAKAŔEGI

Zumalakaŕegi'ren bixaŕ-kentzalia gixon koldaŕa ei-zan. Gudaketa batean igesika aldendu zan eta Burugijak dei-egin eutson:

—Zer dala-ta aldendu zara guda-tokiŕik?

—¿Zetarako geratuko nintzan, ba?

—Gauza edeŕa ezteritxazu: Urlia ementxe il zan bere abeŕijaŕen.

—Bai oŕeik itz edeŕak dira, baña edeŕaguak beste oneik: Ementxe iges-egiñaz bere bixitzea gaizkatu eban Urkia'k.

卐 卐 卐

¿Calle Ituŕiño'ri zer jazo yakon? Bertsolari jatoŕa dogu gixonto ori, ¿bai? eta Udaletxian, be, bertsuak egiŕen asi zan. Poeta eztanari otuko yako, ba, endore edo alkate ixan biaŕ daula? Calle gixaxuari orixe buruban saŕtu yako.

¡Alkate ixateko dote andijak ei-daukaz. Kestore gustijak batu ziran alkate baŕija aututeko, Calle ezik. Kanpuan eguan. Eta zer egin ebalakuan zagoze? Aŕtu uŕutizkiña eta dei-egin eban: Lerroux'en aginduz batzaŕ ori atzeratu egixubela neu oŕa juan-aŕte. ¡Dei ori guzuŕezkua zan ostera!

¡Alkate-ixan nayaren laŕija! Orain kestore, be, ezta. Bertso-liburuen bat laster daukogu esku-aŕtian!

Irakurri EUZKADI

Aizpa biak

(Uztaro irakurgaitik)

Ordutik eta meza azkendu zan arte, beso kurutzatuen gañean burua zula egon zan Balendin biotz-ilun, ekaitzaldia gainditu eziñik.

—Aitzak, Balendin, ametsak eragotzi al-dite bartko loa? —geldegiten dio maxioka ta axelari Zaldubi'ko mutil gazteak, elizatik irtetzean.

—Nori zaiok ajolik bart egin dedanentz? —darantzuio arek mukeŕ eta betilun.

Eta. oituraz beste, lagunnekin elizondoan izketan gelditu ere gabe, etxera dijoa artez, burua makuŕ eta gogoa goibel. Alaxe dagerkigu zerualdeak ere gaur aurpegia. Eguzkiak bultzakatzen ditu noizean-beinka itxasaldera odei ilunak. Bereala itzultzen dira, oŕatio, beŕiro len baño ere beltzako ta astunago. Sargori dago, benetan!

Biozpaŕenean daramakin suak kiskali beaŕ dio Balendin'i ere kolkoa. Ezpaitaki egoaizearen berotasuna ala baŕendik datorkion kiskaltasuna danentz. Aŕetaz eta biziki ekin dio lanari, etxera orduko. Isastu ditu beŕiro bei-askak; txeŕitegian izan da; eman die oloai artalea. Irauliko luke dana gaur mutilak azpikoaz gain.

Oartu du Josebe etxekoandreak aren atergabeko jardunbeaŕa ta dasaio:

—Ez al-dituzu, ba, goizean garbitu askak? Ez al-diezu len eman oloai, beiai eta txeŕiai jatekoa?

—Gaur jaieguna da-ta, bi aldizkoa ere merezi dute —erantzun dio otsein leialak.

Nola eman etxekoandre bioztunari biotzean zerabilkinaren susmo-apura piztarazteko biderik? Lenago emango zukean soineko laŕua.

Etxeondora uŕeratuz datortz, bitarte ontan, bidez-bide uŕats-otsak. Arkumearenak bezain zailu ta arin dijoaz oinkadak lur-gañean. Nare ta garbi datoŕ auotsa ere. Eranegun jaiotako ere. Eranegun jaiotako txaltxoari begiratzera okulura zijoan bitartean, iztunak dakarkien alkaŕ-izketari entzuerne jaŕi da Balendin. Ara entzun eta oartu duna.

—Ez al-den ikusi oraindio gure txal jaiobeŕia, Malentxo?

—Ez.

—Oraintxe joango gaitun nai baldinba'den. Zein polita dan ba'ekin...! Elura baizen zuri din soña ta kopeta-erdian izaŕa bezelakoxe tximita orixta zeukan. ¡Ara! Idikita zeukanagu okuluko atea. Norbait ba-zebilen baŕuan.

—Ez ete-gaitun zikinduko oŕ? Obe diñagu biarko edo etzirako uztea.

—Ez, ez. Oraintxe ikusi bearko dan.

Eldu besotik aizpari ta an daramaki Libe'k okuluan baŕena indarka. Ez du onek oñak nun jaŕi ditun ere oartzen. Bestea ,ordea, muzinka ta naiezik dabil Libe'ren besotik aŕastaka bai'lijoa, ta, ibil bitartean, onelan dagi.

—Ara. ¡Zikindu naun! Ai nere oñetako erosibeŕiak! Loitu zaizkidan. Jesus, ene! Gozain arin emendik.

Libe'k, baña, pitxikeriz eta paŕezka eragozten dio erteera.

—Begira, begira. Ikusi al-den iñoiz aberetxo politik? Mosukatu ere egingo niken. Ain garbi ta txukun zegon.

Esan eta egin. Mutuŕ txiki lerdedun borobilean mosua egoztean dio maitekiro Libe'k txaltxoari. Ez damaio nazkarik, ez ikararik. Ateratz igesika dijoa, bitartean, Malentxo oiuka.

—Ori zikinkeria egin denana! Beti baseŕitaŕ traketsa izateko jaioa aiz, noski-diotsa Libe'ri.

—Bai, bai. Ain zuzen ere, baseŕiko zeregiñetan ibiltzen naun atsegiñen.

—Bestelakoxea den uriko biziera! Nazka zemaidane niri beñepein baseŕiko lanak-jardetsi du Malentxo'k.

—¿Nazka? Bai alden, ba, ludian biziera au baño atsegintsuagorik eta zoriontsuagorik? Ez al-da egi, Balendin?

Au mintza bitartean, begiratu zolia bialtzen dio Libe'k Balendin mutilari. Begiratu onek, oŕatio, ez dio kilikarik eragin. Ez dio biozpean naspilaldirik sortu. Beste nunbaitetik datoŕ ekaitza pizten dun aizea.

Oñak nun ezartzen ditun oartu ere gabe irten da Libe edeŕa okulutik alai eta zoriontsu. Ez du urietako dirdaitasun zoroaren gutizairik. Ez jauregietako biziztaren egaŕirik.

Andik geroxeago, bei-askaren gañean besoak jaŕita, burua besoartean dula dago Balendin itun eta muzin. Arek artu du biotzean bigaŕen eztenka zulagaŕia! Izan ere, itxumustuan aukeratzen du maizbiotzak ibildea -ta andik ekiten dio zoro ta oargabe naiz eriora, naiz ondamendira joan. Gizadiaren zoria!

(Jaŕaitzeko.)

BARRENSORO.

Euzkotar Umien Aldez

Gogo-gorputz-etorkija

"Gizon batek, bere ondorengo guztiakaitik erantzun beaŕ du".
Baudemont.

Jayotzen geranean, geure biziakin batera dakargu geure asaben gorputz eta gogo edo arimaren autza.

Batzuetan amaren antza aundiagoa izan oi da, beste batzuetan aitarena, geyenetan biena.

Beste batzuetan beŕiz, umeak ez dakaŕ ez aitaren ez amaren antzik, bere aitaita, amama, izeko edo osabaren batena baizik. Oneri esaten zaio erderaz atavismo, eta da auŕetiokoen antza naiz gorputzean naiz gogoan oñordekoari ezartzea, baña asabaen soka eten, eta beŕiro lotu ba'litz bezela au da, bi edo iru gizaldik agertu ez duten gauza bat ayen ondorengoak agertzea.

Etorki au mueta bitakoa da, bata gorputztaŕa esaterako ilearen eta begien margoa, suduŕ edo aoaren itxura, gorputzaren garaitasuna, abotza, bizi luzea edo labuŕa izatea, ibilera, gaxo batzuek aŕapatzeko eŕaztasuna, sortzetik datozen gaitzak, batez ere pantzeri sifilis deritzayon gaitz lotsagaŕi ori, eta abaŕ, eta abaŕ.

Beste mueta beŕiz gogotaŕa edo arimarena da, esaterako buru argia edo iluna izatea, olerkari edo ereslaritzarako eŕaztasuna, griña batzuetarako jauzikera, naiz gauza onerako naiz txaŕerako zaletasunak, eta abaŕ, eta abaŕ.

Sendagile, legegizon eta onelako egile askoren iritzian, ordikeria, lapurkeria, sorokeria, itunkeria, bildurtia izatea naiz ausarditsua, nor bere burua erailtzea, eta abaŕ eta abaŕ sortzetik datozen gauzak dira, askotan beintzat.

Euzkeldunak bai degu ezaera zaŕ bat: "Etxe oŕek abia dauka". Au esan oi degu, etxe batean edo sendi batean gertaera bera bi edo iru bideŕ ikusi dalako.

Gorputz-gogotaŕ etorki onek gaŕantzi aundia du umien azieran. Begira zergaitik. Jatoŕiz geurekin ditugun akatzak kentzea, geuk dalako. Almearen etorkia begien auŕean euki ezik ezin ondo ezagutu al izango ditugulako, eta gurasoengandik artutako etorkiakin batean, geuk batutakoa ere geure seme alabai ezaŕi geinkealako.

Eŕi edo abenda basatiak, uritasunaren azpian jaŕi aŕen atzera basatikerira jo oi dute, gizaldi batzuek eten gabe uritasunean bizi ezik.

Au gertatzen da, Jerman'daŕ Waitz egilearen iritzian, jatoŕiz degun izaerak indaŕ aundia dualako, eta bera aldatzea oso gauza saila. Uŕutian baitu bere sustrayak etorkionek!

Gure seme alabai ezartzen diogun etorkia, geuk artu genduanari geuk batu deguna geituta dala ezin ukatuko degu. Gere etxeetan, ditugun abere eta geure baratzetako landare ta loriakin argi ikusten degun gauza da ori. Francetaŕ Ribot egileak bere "L'heredité", liburuan dion bezela.

Askok esan lezake: "oyek ez dira oŕela. ¡Bai zera! Oŕela ba'litzakez nola izan liteke ba aita zuuŕ, argi baten semea buru-gogoŕ ikaragaŕi bat izatea?

Eta alderantzira, ezertarako gauza ez dan gizon, batek seme jakintsuak sortzea?

Ez dira abek gauza bakanak; ez saŕi askotan ikusten diranak baizik. Edestiak dionez, Pericles, eladetaŕ jakintsuak, bi seme iñosu sortu zituan, eta Socrates gogo bikaindun gizonak seme nazkagaŕiak.

Gabriel y Galán españaŕ olerkariak ere ederki dio bere olerki batean: "¿Nola liteke basaokan beltz arantzatsuaren alabatxoa lore zuri seda baño fiñagoa izatea?"

Gertaera abek ez dijoaz ordea etorki legeak beti bete oi ditu, Jaungoikoak umea eun gizaldik sortutako katearen azkenengo mala degu, eta aitaren eta amaren antzik gabe, bere auŕetiko bat edo baten antza ekaŕi lezake. Au gertatzen danean, erderaz atavismo izena duan legea betetzen da oso-osoan.

Gorputz-gogo'taŕ etorkiak beste lege batzueri ere makurtu oi dio burua, baña gai au uŕengo idaztian erabiliko det.

AŔITOKIETA.

La herencia psico-física adierazo nai nuke itz oyekin.

Zabalgundia

Azaña ei-yatoŕku! Batzuk diñuenez umiak, be, gordiñik jango ei-dauz; beste batzuren eretxiz aurpegiko pustilak kentzera datoŕ. Dana dala "Gaceta" deritxon izpaŕingija laŕi-laŕi dabil.

Ikeragaŕizko zabalgundia egin dautso. Barakaldo'ko kiroltzaliak ostikoketa-lekuba itxi dautselako asaŕe dago. ¿Zer egin? Azaña'taŕak ezkara, baña zabalgunde gustijetarako azkatasuna emon biaŕ dalakuan gagoz. Ezkeŕtaŕai izkilubak emoten dautsez. Agintari-ixango diranian ikusiko dira ikustekuak!

Bake-bakian istia langorik eztago. ¿Azaña datoŕela? ¿Eta zer? Ori gora -bera Nerbion-ibaya beti itxasorantza juango da. Edo Azaña'ko aŕtuko daus piñudijetan sagaŕak? Auntzak itxasoz eta ?afañak mendiz-mendi ibiliko diranian zentzuna etoŕiko yaku.

卐 卐 卐

Eŕusi'ko jaupari bat otoi-egiŕen eguan. Gixaxua zaŕa ta txaŕa zan, baña belaunbiko eguan. Olako batean komunisten buru dan batek urbildu yakon.

—¿Zer egiŕen dozu emen?

—¡Eŕesau!

—Lenago be eŕesau zenduban Eŕegiaŕen-eta aldez, baña ezer loŕtu edo konsegidu zenduban? Itxi egixu uskuŕtza ganorabako ori!

—¿Ezer lortu nebanentz? ¡Asko!

—¿Zer?

—Urkatu ebezan

ERRIJETATIK

AXANGIZ

¡PERTIKA'TAŔ EŔOMAN IL DA!

Bijotzez maŕe dogun adizkide bat, edo geure baŕu-baŕuko dogun lagunen batek ludi oneri betiko aguŕ-egiŕen dautsanian, gure bijotzak saminŕazunezko aizto zoŕotzez zauriŕuten dira, eta begijetatik malko gaŕatzak ixuriŕen yakuz. Saminŕazunezko aizto zoŕotz oŕek zulatu dauz ba, axangiztaŕon bijotzak.

Kepa Deun goxa da. Ortzia argi-argi agiri da; eguzkijak agertu dauz mendi ostetik bere uŕe zarta diz-diratzubak, baña eguzkijak urten eta laister, itxasaldetik gora jagiŕen da laño moltso ilun bat.

Txadon-aldeko zelayan alaikiro jolastuten zirian umiak, ez-tauke jolaztuteko gogorik. Elexaldia egunoro abesti eztitzuz alaŕuten dauskuben txoritxubak "ziŕinkilubak" ixildu dira. Txadon txagorako joal-otsak geure beaŕijetaratu dauskuben durundija beste egunetakua baño iŕunagua da... Itz baten esan da, eŕi gustija iŕuntasunez jantzi da. Iŕuntasun oneri begira oldozkoŕ gagozala, itz onein oyartzunak jo dauz gure belaŕijak: "Il da Pertika'taŕ Eŕoman jaupari jauna".

Txaunburu jaunaren erijotziak, iŕuntasunezko oyal baltzez estaldu dau Axangitz gustija.

Beŕogei urtian ixan da eŕi ontako txaunburu "paŕoko", eta urte luze oŕetan egin diŕuan eskar eta egiŕe onak azaltzeko, gitxi litxake Euskel-oŕi au.

Eŕoman jauna il da (g. b.) baña bere gomuta ilezkoŕa, ezta iñoiz aldenduko gure artetik. Eŕoman jauna'ri Jaun-Goikua'k dei-egin dautso. Bere ondora; eta Gotzon aldra batek, bere gogua "arimia" artu eta donokiratu dau, an "goyan" Jaun-Goiko onak gerturik euki dautzan betikotasneko aulki edeŕian ipinŕeko.

Irakuŕle, axangitztaŕa ba'zara, ba'dadixu ze ona ixan zan bere bixitzan Eŕoman jauna (don Román); eta zigur nago, irurogeta sei urtegaz Jauna'ren besoetan il dan txadon gixon ongile aren alde otoi bero batzuk Goiko Jauna'ganatu barik etzariana geldiŕuko; eta berak zainduko gaŕu donokiŕik. (g. b.) Tamalkide nayake bere anai eta iru lobai.

AUŔE'TAR B.

ALBIZ-MENDATA

GOTZAIN EDO OBISPO JAUNAREN ETOŔEREA. — Ila onen amabigaŕenian, barikuz, aŕatsalde elduko yaku Gotzain edo obispua geure eŕira. Aŕastiko lauretan ixango dira konpirmatziñuak -eta.

JAYAK.—Kistobal deunaren ixena entzute andikua dozu irakuŕle. Belaŕijetako goŕtasuna kentzeko deun ori dozu ona. Egun oŕetan Oiz-mendira juan-barik etzadi-gelditu.

Oiz'ko aitz tontoŕak
Euzkadi'ko mendijak
andik ikusten dira
abeŕiko tokiak.

JUAN-ETOŔIJAK.—Lekeitio - aldetik ondo ibili zadila Bilbao'taŕ Pulkentzi laguna. Bilbao'taŕ Nakixe andereñua, be, emen daukogu. Ondo etoŕija.

OIZ-AZPI.

BASAURI

EMAKUMIAK. — Emakume abertzaliatzaz zerbait idazten dagunian ixen-orde edo adietivo bardin-antzeko ta ugarijak ipinten doguz. Batzutan emakume sutsu ta adoretsubak; bestietan andereño lirain baxe emakume zintzua, eta abaŕ.

Orain iŕauntzen dot. ¿Zegaŕik goraltze oŕek emakumiatzaz ezertxo idatzi-orduko?

Olakuak idazten diranian eŕesoi edo zijua biaŕ-ixaten da. ¿Zegaŕik idazten dodazan gauza oneik? Ni geure batzoki edo euzko-gastedija juan nazan aldi gustijetan gauza batetzaz uaŕtu naz. Tamala benetan! Eta tamala dalakuan ixiltzerik eztago. Tamalkeri au Euzko-Gastedija'n beti-beti ikusi daikegu. Sekulan emakume bat eztago Euzko-Gastedijan! ¿Zer jazoten yake eurai batzokira-ta juan ezegiteko? Abeŕijaganako maŕasunak dei-egingo al dautzube ta beriala batzokira jaun lan -egiŕera.

NASKALDIJA. — Bizkai'ko Ereseŕti -Ikastola'n egin diran azteŕketetan uaŕ gorenguak loŕtu dauz Basauri'ko Solaguren'daŕ Karmele andereñuak. Zorijonak.

—Zaragoza'tik osagile azteŕketak egiñaz etoŕi da Zamakona'taŕ Pantzeska eŕiko seme abeŕkidia.

—Baita Valladolid'etik etoŕi ziran Goikoetxea'taŕ Jon eta Gurtubai'taŕ Iñaki. Ondo etoŕija gustijoi eta zorijonak. Zubialdea-auzunean gexorik aurkitzen da aspaldijon Mintegi'taŕ Jon Gurutz abertzalia. Arin sendotzia opa dautsogu.

KEPA.